

ПЕРЕВАГИ ТА НЕДОЛІКИ ДЕРЖАВНОГО ТА БАНКІВСЬКОГО КРЕДИТУВАННЯ ВИЩОЇ ОСВІТИ

*Багдік'ян С. В., Височинська Л. М.
Одеський національний університет ім. І. І. Мечникова (Одеса, Україна)*

Фінансування підготовки фахівців у вищих навчальних закладах може здійснюватись за рахунок державних пільгових довгострокових кредитів та за рахунок кредитів наданих комерційними банками.

Кабінетом міністрів України 16.06.2003 року прийнято постанову №916 «Про затвердження Порядку надання пільгових державних кредитів для здобуття вищої освіти». Відповідно до бюджетних призначень, передбачених для надання кредитів законом про Державний бюджет України та місцевими бюджетами на поточний рік, Міністерство освіти і науки України до 1 червня поточного року, виходячи з обсягу державного замовлення, потреби на підготовку фахівців з гостродефіцитних спеціальностей та кількості одержувачів кредиту, розподіляє бюджетне призначення, встановлене в Державному бюджеті України, для: (1) центральних органів виконавчої влади, у підпорядкуванні яких є вищі, навчальні заклади державної форми власності.; (2) вищих навчальних закладів державної форми власності, підпорядкованих Міністерству освіти України; (3) акредитованих вищих навчальних закладів приватної форми власності.

Державний пільговий довгостроковий кредит (далі кредит) для здобуття вищої освіти за денною, вечірньою та заочною формою навчання надається громадянам України віком з 18 до 28 років, які успішно склали вступні іспити або навчаються на будь-якому курсі вищого навчального закладу. Кредит можна отримати тільки один раз на навчання за однією і тією ж спеціальністю для здобуття освітньо-кваліфікаційного рівня молодшого спеціаліста, бакалавра, спеціаліста, магістра у вищому навчальному закладі, що функціонує на території України. При розподілі кредитів переваги мають студенти з числа дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, студенти з малозабезпечених і багатодітних сімей, інваліди 1 та 2 групи. При відборі претендентів на пільговий кредит враховуються такі критерії, як успішність, здатність до засвоєння знань, участь в олімпіадах, конкурсах, тощо. Держава надає кредити на освіту строком до 15 років і під 3% річних. Для отримання пільгового державного кредиту необхідно звернутися в державну комісію вищого навчального закладу, обрану абітурієнтом або студентом, зі всіма необхідними документами. Кредит надається на підставі угоди між його одержувачем та керівником вищого навчального закладу. Форма угоди затверджується Міністерством освіти і науки України. Приймальна комісія вищого навчального закладу, після опрацювання наданих документів абітурієнтом, приймає рішення, щодо кожного одержувача кредиту.

Розглянемо переваги та недоліки державного пільгового довгострокового кредиту.

Перевагами пільгового державного кредиту являються: (1) незмінна протягом усього

періоду відсоткова ставка - 3% річних; (2) термін погашення кредиту 15 років з щорічною виплатою 1/15 від загальної суми позики; (3) погашення кредиту починається через рік після завершення навчання; (4) випускник який відпрацював за фахом п'ять років у державному аім комунальному підприємстві, в сільській місцевості має можливість не повертати кошти до бюджету.

Недоліками пільгового державного кредиту являються: (1) держава не завжди своєчасно перераховує кошти на рахунок навчального закладу; (2) під час виплати кредиту через відділення банку, додатково нараховується комісія. У середньому вона становить 5% від сплати; (3) кредит надається тільки на 4 роки навчання, тобто лише на здобуття освітньо-кваліфікаційного рівня, бакалавр; (5) приватні вузи України неохоче йдуть на зустріч абітурієнтам, які планують навчатися за рахунок державного пільгового кредиту.

Іншим видом фінансування підготовки фахівців у вихідних навчальних закладах виступає кредит на освіту, який пропонується комерційними банками. Такий вид кредиту можна отримати не у кожній установі банку. Надання таких послуг є великим ризиком для фінансової установи, тому що кредит на освіту надається без застави майна, але обов'язковою умовою і порука.

Розглянувши 10 банківських установ в Одеській області, з приводу надання банківською кредиту на освіту, таких як ПУМБ банк, ВТБ банк, Фінанси та кредит, Альфа банк, Авалі., Приватбанк, Укрсиббанк, Імексбанк, Південний, Ощадбанк, можна простежити, що перелік банків, які надають такі послуги обмежений. Лише два з десяти розглянутих банківських установ надають кредит на освіту абітурієнтам або студентам. Такими банками являються Укрсиббанк та Імексбанк. Укрсиббанк надає кредит особам віком від 21 року. Максимальні сума кредиту становить 30 000 грн., терміном до 3 років. Одноразова комісія за оформлення кредиту становить 2,99% від суми кредиту. Кредит видається зі щомісячною процентною ставкою 3,99%, а фіксована процентна ставка становить 0,01% (на залишок заборгованості). 11 (п'ять) стосується Імексбанку, то кредит надає особам віком від 18 років. Обов'язковою умовою отримання кредиту є наявність поручителя та його довідка про доходи. Максимальна сума кредиту становить 20 000 грн., строком від 1 до 3 років, під 11,9% річних. Щомісячна процентна ставка становить 2,5%, фіксована процентна ставка залежить від терміну кредиту: 4,9% - 1 рік, 6,9% - 2 роки, 8,9% - 3 роки. Більшість з розглянутих банків, таких як ПУМБ банк, ВТБ, банк, Фінанси та кредит, Альфа банк, Аваль, Ощадбанк, Південний банк, Банк Національний кредит пропонують альтернативу студентському кредиту, а саме споживчий кредит, і подальшим використанням його на оплату навчання. Ставки за споживчими кредитами високі і виплачувати їх потрібно відразу. Приватбанк який у 2013 році найбільш активно пропонував послуги з кредитування навчання на суму 50 000 грн., тимчасово припинив надавати такий вид кредиту. Правління банку пропонувало кредит на освіту терміном на 36 місяців, зі щомісячною комісією - 2% (від початкової суми кредиту), одноразова комісія ні оформлення кредиту становила 2% від суми кредиту, а фіксована процентна ставка 0,01% (на залишок заборгованості).

Розглянемо переваги та недоліки кредиту який надається установами банків.

Перевагами банківського кредиту являються: (1) погашення кредиту починається після закінчення навчання, за період навчання позичальник виплачує тільки відсотки; (2) надання відстрочки абітурієнту або студенту з погашення кредиту у випадку хвороби (академічної відпустки у встановленому законодавством порядку) та призову на військову службу; (3) представник абітурієнта або студента може гарантувати свою платоспроможність на підставі доходів, одержуваних ним за місцем роботи.

Недоліками банківського кредиту являються: (1) надається кредит у розмірі не більше 70% від вартості освіти; (2) обмежене коло банківських установ, які надають такий вид кредиту;

Таким чином, Україна має відносно малий досвід застосування освітніх кредитів, а для банківського сектору ця сфера є непривабливою. Необхідно переглянути та вдосконалиши існуючу систему кредитування навчання. Абітурієнтам, які бажають вступити на 1 курс у вищі учебні заклади, такий кредит в Одеській області надає лише Імексбанк. В інших банківських установах освітній кредит орієнтований на працевлаштованих громадян віком від 21 року, бажаючих здобути диплом спеціаліста або магістра. Одним з вагомих ризиків для абітурієнтів або студентів в отриманні освіти в кредит залишається відсутність гарантій з боку вищого учебного закладу та держави, що після отримання диплому бакалавра, спеціаліста або магістра

позичальник знайде високооплачувану роботу і зможе оплатити кредит витрачений на навчання. Умови державного пільгового кредиту, на відміну від банківського кредитування освіти, враховують проблему працевлаштування молодих спеціалістів, тому погашення кредиту починається через рік після завершення навчання.